

Onderwerp: Onderwijskansenbeleid 2026
Datum: 9 december 2025
Portefeuillehouder: J.D.W. Klaasse
Team: Sociaal - Team Beleid Samenleving
Steller: F. Zwart

Gevraagde beslissing:

- Vaststellen van het onderwijskansenbeleid 2026.

Relevante achtergrondinformatie

Voorgeschiedenis

Diemen wil een gemeente zijn waarin alle kinderen en jongeren kansrijk kunnen opgroeien, ongeacht hun achtergrond. Deze ambitie is vastgelegd in het coalitieakkoord 2022–2026 'Diemen met elkaar en voor elkaar' en de beleidsnota 'Samen Diemen' uit 2020. Vanuit het Rijk heeft de gemeente de opdracht om onderwijsachterstanden tegen te gaan en voert zij een gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid (OAB). Hiervoor ontvangt Diemen middelen van het Rijk, waarmee wordt gezorgd voor voldoende en kwalitatief goede voorschoolse educatie voor kinderen van 2,5 tot 4 jaar met (een risico op) een taal- en ontwikkelingsachterstand. Naast deze wettelijke verplichting investeert Diemen vanuit het OAB in aanvullende activiteiten die bijdragen aan de ontwikkeling van kinderen en het versterken van ouderbetrokkenheid. In de nota 'Samen Diemen', het integrale beleidsplan voor het sociaal domein, is het voornemen uitgesproken om deze elementen uit het huidige beleid te behouden. De gemeenteraad heeft in april 2024 ingestemd met verlenging van deze nota tot en met 2027.

De basis voor het huidige OAB stamt uit 2011. Sinds de vaststelling van het OAB hebben er ontwikkelingen plaatsgevonden die aanleiding geven voor een herijking van het beleid. Zo zijn het peuterspeelzaalwerk en de kinderopvang in 2018 geharmoniseerd. Dit heeft effect gehad op de manier waarop de voorschoolse educatie in Diemen is georganiseerd. De peuterspeelzalen zijn zogenoemde peutergroepen geworden waar voorschoolse educatie wordt aangeboden (ve-groepen). Daarnaast zijn de wettelijke kwaliteitseisen voor voorschoolse educatie aangescherpt. Gemeenten moeten hierdoor onder andere meer uren voorschoolse educatie realiseren. Ook de financiële kaders en uitgangspunten voor de verdeling van de rijksmiddelen voor het OAB zijn de afgelopen jaren veranderd. Tot slot is de gemeente zich steeds meer gaan richten op kansengelijkheid, ook in het onderwijs. In de afgelopen jaren is de focus in de beleidsuitvoering dan ook verschoven naar het vergroten van onderwijskansen, in plaats van het tegengaan van achterstanden.

In Diemen is er vanuit verschillende beleidsterreinen aandacht voor het creëren van gelijke kansen in het onderwijs. Om de ambities uit het coalitieakkoord en de nota 'Samen Diemen' te borgen, heeft het college ervoor gekozen om een integraal onderwijskansenbeleid op te stellen, waarin activiteiten vanuit diverse beleidsterreinen samenkomen. Met deze beleidsnota zetten we in op het creëren van gelijke kansen in het onderwijs gedurende de gehele schoolloopbaan van kinderen en jongeren tot 18 jaar. De kern van het beleid blijft de voorschoolse educatie, onze wettelijke taak, die bijdraagt aan een kansrijke start voor jonge kinderen.

Concrete aanleiding

In oktober 2024 is de 'Startnotitie Onderwijskansenbeleid' behandeld in de gemeenteraad, waarmee het proces richting een nieuwe beleidsnota is gestart.

Inhoud en onderbouwing

Beslispunt 1: vaststellen van het onderwijskansenbeleid 2026.

Het Onderwijskansenbeleid 2026 biedt een toekomstbestendige visie op het vergroten van onderwijskansen in Diemen. De nota bouwt voort op het coalitieakkoord 2022–2026 'Diemen met elkaar en voor elkaar', de beleidsnota 'Samen Diemen' uit 2020 en de 'Startnotitie Onderwijskansenbeleid' uit 2024. De daarin geformuleerde ambities en doelen, samen met de uitgangspunten van het huidige onderwijsachterstandenbeleid, blijven van kracht en vormen het vertrekpunt voor deze nota.

De nota Onderwijskansenbeleid 2026 verschilt op een aantal belangrijke punten van het huidige onderwijsachterstandenbeleid. Naast een actuele weergave van de gewijzigde inrichting van de voorschoolse educatie in Diemen, als gevolg van landelijke wet- en regelgeving, verbindt deze nota het onderwijsachterstandenbeleid expliciet met andere relevante beleidsterreinen: preventieve jeugdhulp, passend onderwijs, leerrecht, geletterdheid, inkomen & armoede, en diversiteit & inclusie. Hierdoor ontstaat een integraal beeld waarin terreinen elkaar aanvullen en versterken. De nadruk ligt daarbij niet alleen op het bestrijden van achterstanden, maar op het vergroten van onderwijskansen voor alle kinderen in Diemen.

Argumenten en keuzemogelijkheden beslispunt 1

Maatschappelijke en wettelijke ontwikkelingen maken een herijking van het beleid noodzakelijk. Het onderwijskansenbeleid is daarnaast een verdere uitwerking van de ambities rondom onderwijskansen in het coalitieakkoord en de nota 'Samen Diemen' en schetst een toekomstbestendige visie.

Tijdens de raadsconsultatie van de 'Startnotitie Onderwijskansenbeleid' in oktober 2024 heeft de gemeenteraad een aantal aandachtspunten meegegeven, die door meerdere partijen werden gedragen. Deze punten zijn getoetst bij maatschappelijke partners en verwerkt in het voorliggende beleid en betreffen onder andere:

- Oog voor zorgkinderen en een goede doorstroom naar passende zorg;
- Het belang van ouderbetrokkenheid en het stimuleren daarvan;
- Het behouden van wat goed is;
- Aandacht voor diversiteit en inclusie, en het voorkomen van onbewuste vooroordelen;
- Rekening houden met de verschillende omgevingen waarin kinderen opgroeien en ongelijk investeren waar nodig.

Daarnaast deed de raad een aantal aanbevelingen ten aanzien van het proces die zijn meegenomen in de totstandkoming van de nota:

- Het betrekken van alle ouders in het participatietraject, ook ouders die mogelijk moeilijk te bereiken zijn;
- Het betrekken van de aanbieders van voorschoolse educatie in het participatietraject;
- Waar mogelijk kinderen betrekken in het participatietraject.

Kanttekeningen en/of risico's beslispunt 1

De raad kan ervoor kiezen niet in te stemmen met het onderwijskansenbeleid. Het huidige beleid is verouderd. Dit betekent dat het beleid niet meer in lijn is met de uitvoeringspraktijk. Dit maakt het onduidelijk volgens welke kaders we werken, intern en voor inwoners en maatschappelijke partners.

Verbinding met andere onderdelen

Maatschappelijk effect

Dit voorstel draagt bij aan een inclusieve en sociale gemeente waarin gelijke onderwijskansen voor ieder kind centraal staan. We maken met het onderwijskansenbeleid de stap naar anders kijken: niet vanuit tekorten, maar vanuit kansen. De focus niet op achterstanden, maar vooral op mogelijkheden. Met deze nota leggen we ook een basis voor een intensievere samenwerking met maatschappelijke partners en tussen diverse gemeentelijke beleidsterreinen. Door aanbod op elkaar aan te laten sluiten en onderling meer samen te werken, ondersteunen we onze inwoners nog beter.

Financieel

Dankzij een nieuwe verdeelsystematiek vanuit het Rijk is het gemeentelijk onderwijsachterstandenbudget de afgelopen jaren toegenomen. Vanaf 2026 zal dit budget echter dalen. In 2026 ontvangt de gemeente Diemen € 824.000 (voorlopige verlening) aan rijksmiddelen voor

het OAB. Deze beleidsnota is opgesteld binnen de kaders van de beschikbare middelen, met als doel deze zo effectief mogelijk in te zetten. Dit sluit aan bij de opdracht die het college heeft meegegeven in de 'Startnotitie Onderwijskansenbeleid'. Daarbij ligt de focus, in lijn met de nota 'Samen Diemen', niet op het creëren van nieuwe voorzieningen, maar op het beter benutten en verbinden van bestaande instrumenten en samenwerkingen. Het onderwijskansenbeleid legt dat vast en schetst een toekomstbestendige visie.

Juridisch

Het onderwijskansenbeleid voldoet aan de door het Rijk gestelde wettelijke verplichtingen voor het gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid.

Duurzaamheid

N.v.t.

Communicatie

In afstemming met de communicatieadviseur wordt bekeken welke veranderingen communicatieacties vereisen. Na de raadsbehandeling wordt de definitieve versie van de nota gedeeld met maatschappelijke partners.

Participatie

Het participatietraject bij de totstandkoming van deze nota bestond uit een interactief proces met professionals, ouders, kinderen en jongeren. Professionals zijn betrokken via werksessies in het kader van de Lokale Educatieve Agenda (LEA) en themagesprekken. Ouders zijn geraadpleegd door middel van een vragenlijst, aangeboden in het Nederlands en Engels, en via gesprekken op de peutergroepen. Daarnaast zijn kinderen en jongeren betrokken door inbreng op te halen in de kinderraad en jongerenraad, en via aanvullend onderzoek onder Diemense jeugd. Ook is er een conceptversie van de nota gedeeld met de deelnemers van de LEA. Zo is het beleid tot stand gekomen met brede inbreng vanuit het veld en de doelgroep.

Uitvoering en vervolg

De totstandkoming en uitvoering van het onderwijskansenbeleid is belegd bij team Beleid Samenleving, waarbij beleidsadviseurs op het gebied van onderwijs, kinderopvang, preventieve jeugdhulp, passend onderwijs, leerrecht, geletterdheid, inkomen & armoede en diversiteit & inclusie samenwerken. Ook uitvoeringsprofessionals uit het Sociaal Team zijn betrokken bij de uitvoering. Daarnaast spelen maatschappelijke partners een cruciale rol. In bijlage 1 van de nota is een overzicht van de acties en de bijbehorende planning opgenomen.

Bijlagen

- Onderwijskansenbeleid 2026

Burgemeester en wethouders van Diemen,

de secretaris,
G.T. Wildeman

de burgemeester,
E. Boog

Raadsbesluit

Onderwerp: Onderwijskansenbeleid 2026

De gemeenteraad van Diemen in vergadering bijeen,
Gelet op de voordracht van het college d.d. 9 december 2025.

Besluit

1. Vaststellen van het onderwijskansenbeleid 2026.

Aldus besloten tijdens de gemeenteraadsvergadering van 29 januari 2026,

De voorzitter,

De griffier,